



EASY LÆRINGSRAMME

MODUL 3.

MEKANISMEN TIL AT 'OPGIVE' STEREOTYPER

Redaktør

Wanda Baranowska
University of Lodz, Poland

Forfattere

Wanda Baranowska, Małgorzata Kosiorek, Ewa Kos
University of Lodz, Poland

Graça Gonçalves, Marcia Silva, Guilherme Bastos
AidLearn, Consultoria em Recursos Humanos, Lda., Portugal

Mette Gabrielsen, Nerma Dedic Palomino Aedo, Charlotte Birkebæk Truelsen
HF&VUC FYN, Denmark

Teresa Papagiannopoulou, Lampros Vasileios
Olympic Training and Consulting, Greece

Andreea Emina Panaitescu
AESD, Romania

Peer review

Justyna Sztobryn- Bochomulska
Poland

Sílvia Luís
Portugal

Spyros Zafeiropoulos
Greece

Steen Henningsen
Denmark

Layout og design

Wanda Baranowska, University of Lodz
Debora Pena, Graça Gonçalves & Márcia Silva, AidLearn, Consultoria em Recursos Humanos, Lda.

Sproglig korrektur på engelsk

Michalina Baranowska, University of Lodz



Dette EASY læringsramme modul er gratis at downloade!

EASY læringsrammen er udviklet som en del af EASY projektet, et Erasmus+ KA2 strategisk partnerskab inden for voksenuddannelse og det er licenseret under Creative Commons Attribution-NonCommercial ShareAlike 4.0 International License.



Indholdsfortegnelse

3.1. SOCIAL KATEGORISERING.....	4
3.2. AT OPGIVE STEREOTYPER	5

Note:

Der bruges mange specialiserede udtryk i modulerne, så hver gang et udtryk bruges første gang, finder du en **definition** eller et **synonym** i EASY projektet i en farvet boks.



3.1. SOCIAL KATEGORISERING

Stereotyper er generaliserede forestillinger om medlemmer af bestemte grupper, som kan påvirke den måde, vi opfatter andre på og træffer beslutninger om dem. De er ofte baseret på **kategorisering**.

'kategorisering'

er en mental proces, hvor mennesker grupperer objekter, mennesker, situationer eller fænomener baseret på deres ligheder og forskelle

Når **mennesker kategoriserer**, skaber de en slags skabelon, som hjælper os med at forstå verden, **organisere information og træffe hurtige beslutninger**. Kategorisering kan være resultatet af en forsimplet måde, hvorpå hjernen organiserer information.

Når mennesker kategoriseres i bestemte grupper, bruges generelle karakteristika nogle gange til at evaluere eller beskrive gruppen som helhed, hvilket kan føre til forenklinger og fejlagtige konklusioner om de mennesker, der udgør kategorien (Hentschel 2019).

Stereotyper er derfor forenklede, nogle gange overdrevne forestillinger, som folk har om medlemmer af bestemte sociale grupper. De skabes ofte ved at kategorisere mennesker ud fra **de egenskaber, vi tillægger en bestemt gruppe**. **'De tre store' karakteristika, som bruges til at kategorisere (grupper) mennesker** baseret på social information, er **køn, race og alder**. Derfor opdeler vi oftest samfundet i kvinder, mænd (nu også f.eks. ikke-binære) og gamle og unge, men afholder os fra åbenlyst at opdele i racegrupper på grund af racismens dokumenterede sociale skadevirkninger.

De neurale mekanismer, der ligger til grund for social kategorisering, er ikke fuldt ud forstået, men forskning tyder på, at stereotyper og holdninger kan forme den måde, vi opfatter og behandler social information på (Stolier, Freeman, 2016).

3.2. AT OPGIVE STEREOTYPER

Vi er alle modtagelige for stereotype reaktioner over for andre, men det er vigtigt at være opmærksom på dem og forsøge at overvinde dem. At hæmme stereotyperelaterede reaktioner er en forudsætning for et harmonisk samfund. Alligevel ved man kun lidt om forudsætningerne for og effektiviteten af denne proces. Ikke desto mindre ser det ud til, at det kan være en mindre udfordring at afholde sig fra stereotyp tænkning og dermed handling, end man almindeligvis tror (Rodríguez-García 2016).

Når man tænker på at hæmme reaktioner i forbindelse med stereotype handlinger, er det værd at huske, at selv om der er mange grunde til, at stereotyper består (Fiske, 1998), er der især én, der dominerer moderne psykologisk teori. Når man reagerer ud fra stereotyper, sparer man folk for besværet med at tænke dybt over andre. Baseret på årtiers forskning har det vist sig, at brugen af stereotyper redder (dvs. forbedrer) grundlæggende aspekter af folks socialkognitive funktion (Macrae 2000). Det er værd at huske på, når man udformer en hvilken som helst form for indsats for at modvirke stereotyp tænkning og handling.

Analysen af litteraturen viser, at spørgsmålet om at hæmme stereotype reaktioner til dato stadig er dårligt udforsket videnskabeligt og forstået. De fleste af de videnskabelige undersøgelser, der er foretaget til dato, synes at have fokuseret på at forsøge at forklare, hvordan stereotype tanker kan undertrykkes (Macrae 1994; Monteith, Sherman og Devine, 1998). Mindre fremtrædende i litteraturen er arbejdet med at undersøge den bevidste undertrykkelse af stereotypebaserede handlinger (men se Bartholow, Dickter og Sestir, 2006) eller stereotypeændrende handlinger (Diamond, 2013; Friedman og Miyake, 2004).

Forskning i, hvordan man reducerer stereotype trusler, peger på en række metoder (Bartholow, Dickter og Sestir, 2006) - den mest oplagte er at ændre stereotypen. I sidste ende ville det være en måde at underminere problemet på en gang for alle. Desværre tager det ofte tid at ændre stereotyper. Der findes dog teknikker, som kan hjælpe med at afbøde virkningerne af stereotyp tænkning.

Det virker derfor vigtigt at lære om de mekanismer, der kan støtte undgåelsen af stereotype reaktioner. Disse omfatter:

1) **At blive bevidst om sine egne fordomme:**

At forstå, at alle kan have/har visse fordomme, hjælper med at kontrollere deres indflydelse på vores tænkning og handlinger.

2) **Åbenhed over for erfaringer:**

At få viden og erfaringer fra forskellige kilder kan hjælpe med at nedbryde stereotyper. Kontakt med mennesker fra forskellige grupper kan fjerne stereotyper og ændre ens perspektiv på dem.

3) **Undgå generalisering:**

Indse, at hver person er unik og ikke bør bedømmes ud fra stereotype forestillinger om deres gruppe.

4) **Arbejd med empati:**

At forsøge at forstå andres perspektiv kan hjælpe med at undgå stereotyper. Medfølelse og empati kan reducere tendensen til at holde fast i fordomme og skematisk tænkning.

5) **Kritisk tænkning:**

Hvis du stiller dig selv spørgsmål og analyserer stereotyper, kan det hjælpe dig med at forstå, hvorfor sådanne overbevisninger eksisterer, og hvorfor de er usande eller skadelige.

6) **Samtale og åben kommunikation:**

At dele synspunkter og tale med folk fra forskellige grupper kan hjælpe med at nedbryde stereotyper og skabe bedre forståelse.

Det pædagogiske 'svar' på de ovennævnte mekanismer er at arbejde på at gøre eleverne bevidste om, **at alle har nogle fordomme, og at stereotyper er en del af kulturen og miljøet**, men at de kan og bør bearbejdes (Bian 2017). Forandringsprocessen kan ikke kun vedrøre børn og unge. Når vi ser på aldersstrukturen i den europæiske befolkning (ca. 60 % er mennesker i den erhvervsaktive alder 15-64 år), kan vi antage, at **det at 'gøre op med' stereotyper i tænkning og handling skal være en aktivitet for netop denne aldersgruppe**, som samtidig er og vil være grundlaget for socialisering af de efterfølgende generationer uden stereotyper.



Hvordan kan dette gøres?

- **Uddannelse gennem erfaring**

Organisering af workshops, udflugter eller møder med forskellige sociale grupper kan hjælpe med at nedbryde stereotype gennem direkte kontakt og læring.

- **Udvikling af empati**

Det er vigtigt at arbejde med at udvikle empatiske færdigheder. Øvelser, der hjælper med at forstå andres perspektiv, kan være meget effektive. Simulationsspil eller scenarier kan bruges til at hjælpe unge og voksne med at se visse situationer fra forskellige perspektiver.

- **Udvikling af kritisk tænkning**

Undervisning i, hvordan vi analyserer den information, vi møder. Når man f.eks. læser artikler eller ser nyheder, er det nyttigt at stille spørgsmål og overveje forskellige synspunkter.

- **Samtaler og diskussioner**

Det kan være meget værdifuldt at skabe et rum for åben diskussion om stereotyper og fordomme. Det giver folk mulighed for at dele deres erfaringer og at hjælpe hinanden med at forstå mangfoldighed.

- **Fremme af mangfoldighed**

Det kan være vigtigt at fremhæve værdien af mangfoldighed og fremme en holdning, der er åben over for forskelle. Det er nyttigt at organisere og støtte kulturelle og uddannelsesmæssige arrangementer, hvor forskellige grupper kan præsentere deres kultur og traditioner.

- **Tilskyndelse til handling**

Opmuntring til sociale aktiviteter eller frivilligt arbejde, hvor du kan møde/arbejde med forskellige sociale grupper, kan være en god mulighed for at bryde stereotyper gennem handling og samarbejde.

- **Kreative læringsprojekter**

Gennemfør opgaver eller projekter, der fokuserer på mangfoldighed og nedbrydning af stereotyper, f.eks. interviews med mennesker fra forskellige sociale grupper

- **Eksempler på positiv forandring**

Diskuter succeshistorier, hvor folk har brudt stereotyper og vist, hvordan det har bidraget til deres udvikling og forståelse af andre.



Det er værd at huske, at **træning i at nedbryde stereotyper kræver tålmodighed og konstant arbejde**. Nøglen er at skabe et miljø - et miljø med social deltagelse, der fremmer åbenhed, forståelse og respekt for mangfoldighed. Det kræver engagement og tid at skabe et miljø, der fremmer åbenhed, men det kan give enorme fordele, såsom større forståelse, samarbejde og respekt mellem mennesker med forskellige baggrunde og fra forskellige sociale grupper (Durante 2017).

Nøglefaktorer, der understøtter skabelsen af et miljø, der fremmer åbenhed, forståelse og respekt for mangfoldighed, er (Hentschel 2019):

Information og uddannelse, udvikling af offentlighedens bevidsthed: Formidling af information om kulturelle, sociale og etniske forskelle. Forklare vigtigheden af respekt for mangfoldighed og konsekvenserne af fordomme og stereotyp tænkning.

At skabe et trygt rum: At skabe et rum i skolen, på arbejdspladsen og i lokalsamfundet, hvor folk føler sig trygge og villige til at udtrykke deres synspunkter og erfaringer.

Respekt for mangfoldighed: Fremme af mangfoldighed blandt medarbejdere, studerende og i samfundet. At værdsætte mangfoldighed i teams og organisationer og dermed bidrage til en rigere udveksling af erfaringer.

Åben kommunikation: Tilskyndelse til åben og oprigtig kommunikation. Organisere møder, diskussioner og workshops, hvor folk kan dele deres erfaringer og tanker om mangfoldighed.

Fremme af samarbejde: Skab muligheder for samarbejde mellem forskellige samfundsgrupper. Fælles projekter eller arrangementer kan skabe bånd og forståelse.

Fremme af respekt og tolerance: Understreger vigtigheden af respekt og tolerance over for alle, uanset tro eller gruppetilhørsforhold.

Værdibaseret lederskab: Ledere, uanset om det er i skolen, på arbejdspladsen eller i lokalsamfundet, bør være et eksempel på åbenhed og respekt for mangfoldighed. Det kan motivere andre til at have lignende holdninger.

Uddannelse i bløde færdigheder: Uddannelse i bløde færdigheder som empati, åbenhed over for andre perspektiver eller konfliktløsning. Disse færdigheder er afgørende for at opbygge et åbent socialt miljø.



Overvågning og reaktion: Regelmæssig overvågning af atmosfæren og folks reaktioner på mangfoldighed. Stærke reaktioner OG korrigerende handlinger i tilfælde af hændelser med intolerance og stereotyp tænkning (Charlesworth, 2021).

Sammenfatning:

Kategorisering og stereotypering er tæt forbundne mekanismer til at gruppere, beskrive og bedømme mennesker, hvilket kan påvirke fremkomsten af fordomme og discrimination, som bryder den sociale orden.

Selv om vi endnu ikke kender neuromekanismerne til at hæmme de reaktioner, der er forbundet med stereotype, ved vi, at det er muligt at ændre disse reaktioner, især gennem brug af pædagogiske teknikker, der er udviklet og testet af forskere og praktikere.

Arbejdet med at nedbryde stereotype er en process, der kræver tid, engagement og løbende støtte. En kombination af forskellige metoder kan være nøglen til effektiv undervisning og fremme af åbenhed og respekt for mangfoldighed.

Bibliografi

Bian, L., Leslie, S.-J., Cimpian, A. (2017). Gender stereotypes about intellectual ability emerge early and influence children's interests. *Science*, 355 (6323), pp. 389-391. DOI: 10.1126/science.aah6524.

Błuszkowski J. (2003), Stereotypy narodowe w świadomości Polaków, Elipsa, Warszawa, p. 57.

Charlesworth, T. E. S., Yang, V., Mann, T. C., Kurdi, B., & Banaji, M. R. (2021). Gender Stereotypes in Natural Language: Word Embeddings Show Robust Consistency Across Child and Adult Language Corpora of More Than 65 Million Words. *Psychological Science*, 32(2), 218–240. <https://doi.org/10.1177/0956797620963619>.

Durante F., Tablante C. B., Fiske S. T. (2017). Poor but warm, rich but cold (and competent): Social classes in the stereotype content model. *Journal of Social Issues*, 73(1), 138–157. <https://doi.org/10.1111/josi.12208>

Fiske, S. T. (1998). Stereotyping, prejudice, and discrimination. In D.T. Gilbert, S.T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (pp. 357–411). New York: McGraw-Hill.

- Hentschel T, Heilman ME and Peus CV (2019) The Multiple Dimensions of Gender Stereotypes: A Current Look at Men's and Women's Characterizations of Others and Themselves. *Front. Psychol.* 10:11. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00011>
- Kraus M. W., Park J. W., Tan J. J. (2017). Signs of social class: The experience of economic inequality in everyday life. *Perspectives on Psychological Science*, 12(3), 422–435. <https://doi.org/10.31234/osf.io/qye9a>.
- Macrae, C. N., & Bodenhausen, G. V. (2000). Social cognition: Thinking categorically about others. *Annual Review of Psychology*, 51, 93–120.
- Monteith, M. J., Sherman, J. W., & Devine, P. G. (1998). Suppression as a stereotype control strategy. *Personality and Social Psychology Review*, 2, 63–82.
- Rodríguez-García, D., Solana-Solana, M., & Lubbers, M. J. (2016). Preference and prejudice: Does intermarriage erode negative ethno-racial attitudes between groups in Spain? *Ethnicities*, 16(4), 521–546. <https://doi.org/10.1177/1468796816638404>
- Schmalor, A., Cheung, B.Y., Heine, S.J. (2021), Exploring people's thoughts about the causes of ethnic stereotypes. *PLoS ONE* 16(1): e0245517. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245517>
- Stolier, R., M., Freeman, J. B. (2016), Chapter 7 - The Neuroscience of Social Vision, in: Editor(s): John R. Absher, Jasmin Cloutier, *Neuroimaging Personality, Social Cognition, and Character*, Academic Press, 2016, Pages 139-157, ISBN 9780128009352, <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-800935-2.00007-5>